

Vec C-426/23

**Zhrnutie návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 98 ods. 1
Rokovacieho poriadku Súdneho dvora**

Dátum podania:

11. júl 2023

Vnútroštátny súd:

Sofiyski rayonen sad

Dátum rozhodnutia vnútroštátneho súdu:

11. júl 2023

Žalobcovia:

D. D.

B. Zh.

Žalovaná:

„Financial Bulgaria“ EOOD

PRACOVNÝ DOKUMENT

Predmet konania

Dve konania, v ktorých sa príslušný žalobca domáha neplatnosti zmluvy, ktorú uzavrel so žalovanou spoločnosťou a na základe ktorej sa žalovaná spoločnosť zaviazala poskytnúť odplatné zabezpečenie záväzkov žalobcu vyplývajúcich zo zmluvy o úvere uzavretej s inou spoločnosťou, z dôvodu, že bola uzavretá v rámci uplatnenia nekalej podmienky v zmluve o úvere medzi žalobcom a touto spoločnosťou.

Predmet a právny základ návrhu na začatie prejudiciálneho konania

Návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ týkajúci sa výkladu smerníc 93/13, 2005/29, 2008/48 a 2009/138. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka tých istých otázok, ktoré boli položené Súdnemu dvoru vo veci C-337/23.

Prejudiciálne otázky

1. Majú sa článok 4 ods. 2 a článok 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica 93/13“) vykladať v tom zmysle, že

ak zmluva o úvere stanovuje povinnosť spotrebiteľa uzavrieť zmluvu o ručení s ručiteľom určeným zo strany veriteľa, obsah zmluvy o ručení nie je „hlavným predmetom“ zmluvy s touto treťou osobou, ale súčasťou obsahu zmluvy o úvere? Je pritom relevantné, či v prípade veriteľa a ručiteľa ide o prepojené osoby?

2. Má sa bod 1 písm. i) prílohy smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že

ak je spotrebiteľ povinný v rámci už uzavretej zmluvy o úvere poskytnúť ručiteľa – pričom jednou z možností je, že ručením poverí osobu určenú veriteľom –, obsah povinnosti spotrebiteľa zo zmluvy o ručení uzavretej neskôr v deň uzavretia zmluvy o úvere sa má považovať za nejasný, pretože pre spotrebiteľa nebolo možné, aby si sám vybral alebo navrhol osobu, ktorú veriteľ určí za budúceho ručiteľa?

3. V prípade, že odpoveď na predchádzajúcu otázku znie tak, že predmet zmluvy o ručení je jasný: Má sa bod 1 písm. i), j) a m) prílohy smernice 93/13 vykladať v tom zmysle,

že ak sa spotrebiteľ zaviazal, že v rámci už uzavretej zmluvy o úvere poskytne ručiteľa – pričom jednou z možností je, že ručením poverí osobu určenú veriteľom –, obsah povinnosti spotrebiteľa zo zmluvy o úvere sa má

považovať za nejasný a to môže viesť k neplatnosti zmluvy o úvere alebo jej jednotlivých zmluvných podmienok?

4. Má sa článok 4 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 8 smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách vykladať v tom zmysle, že

ak osoba, ktorá poskytuje úver, vyžaduje, aby spotrebiteľ uzavrel zmluvu s osobou, ktorú určí poskytovateľ úveru a ktorá zabezpečí jeho pohľadávku voči spotrebiteľovi, vždy ide o využitie znevýhodneného postavenia spotrebiteľa a tým o agresívnu obchodnú praktiku?

5. V prípade zápornej odpovede na štvrtú otázku: Majú sa článok 4 ods. 1 a článok 7 smernice 93/13 v spojení s článkom 8 smernice 2005/29/ES o nekalých obchodných praktikách vykladať v tom zmysle, že

v jednostrannom súdnom konaní ako je konanie o vydanie platobného rozkazu, na ktorom sa spotrebiteľ nezúčastňuje, môže súd odôvodniť pochybnosti o tom, že podmienka zmluvy je nekalá, iba tým, že má podozrenie, že spotrebiteľ túto podmienku akceptoval na základe nekalej obchodnej praktiky, alebo musí poslednú menovanú skutočnosť s istotou konštatovať?

6. Má sa článok 15 ods. 2 smernice 2008/48/ES o zmluvách o spotrebiteľskom úvere (ďalej len „smernica 2008/48/ES“) vykladať v tom zmysle, že

toto ustanovenie sa má uplatňovať v prípadoch, keď je zmluva o úvere spojená s doplnkovou službou, konkrétne poskytnutím ručenia prostredníctvom tretej osoby za úhradu, a otvára spotrebiteľovi možnosť uplatniť nielen jeho nároky z dôvodu konania ručiteľa v rozpore s jeho povinnosťami ako je napríklad zaplatenie po uplynutí zákonnej lehoty, ale aj procesné námietky, ktoré vylučujú jeho povinnosť voči ručiteľovi?

7. Umožňuje článok 15 ods. 2 smernice 2008/48/ES v spojení so zásadou efektivity, resp. umožňujú – za predpokladu, že zmluva o úvere a zmluva o ručení predstavujú spojené transakcie – článok 5 a článok 7 smernice 93/13 v spojení s bodom 1 písm. b) a c) prílohy tejto smernice

vnútroštátnu judikatúru, podľa ktorej ručiteľ zmluvy spojenej so zmluvou o spotrebiteľskom úvere, ktorý dostal od spotrebiteľa odmenu za zabezpečenie zmluvy o úvere a ktorý na základe ustanovenia zmluvy zaplatil veriteľovi napriek uplynutiu lehoty podľa článku 147 Zakon za zadáženiata i dogovorite (zákon o záväzkoch a zmluvách, Bulharsko) – ktorá podľa judikatúry spôsobuje úplný zánik ručenia –, sa napriek tomu môže odvolávať na to, že vstúpil do práv pôvodného veriteľa, a s odvolaním sa na rozpornú judikatúru týkajúcu sa uplatňovania zákona žiadať od dlžníka platbu?

8. Má sa článok 3 písm. g) smernice 2008/48/ES v spojení s článkom 5 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že

v prípade, že v zmluve o úvere je stanovená povinnosť uzavrieť pripojenú zmluvu o ručení, čo vedie k zvýšeniu celkovej sumy úverového záväzku, sa ročná percentuálna miera nákladov úveru musí vypočítať aj podľa normatívu splátok zvýšených so zreteľom na odmenu ručiteľa? Je v takom prípade relevantná skutočnosť, kto vybral ručiteľa a či je osobou prepojenou s hlavným veriteľom?

9. Má sa článok 10 ods. 2 písm. g) smernice 2008/48/ES vykladať v tom zmysle, že

nesprávny údaj o skutočnej ročnej percentuálnej miere nákladov uvedený v úverovej zmluve uzatvorenej medzi podnikateľom a spotrebiteľom ako úverovým dlžníkom sa má považovať za chýbajúcu informáciu o skutočnej ročnej percentuálnej miere nákladov (ďalej aj „RPMN“) v úverovej zmluve a vnútroštátny súd musí uplatniť právne následky upravené vnútroštátnym právom pre prípad chýbajúceho údaj o skutočnej RPMN v zmluve o spotrebiteľskom úvere? Má sa vychádzať z toho, že tieto dôsledky sú kogentne záväzné aj pre ručiteľa, ktorý zaplatil, vo vzťahu k spotrebiteľovi?

10. Má sa článok 23 druhá veta smernice 2008/48/ES vykladať v tom zmysle, že

sankcia stanovená vnútroštátnym zákonodarcom v podobe neplatnosti zmluvy o spotrebiteľskom úvere, podľa ktorej sa má splatiť iba poskytnutá istina, sa má považovať za primeranú v prípadoch, keď zmluva o spotrebiteľskom úvere neobsahuje presný údaj o RPMN tým spôsobom, že neuvádza náklady na profesionálneho ručiteľa vybraného veriteľom (hoci RPMN je v texte zmluvy o úvere uvedená v číselnej podobe)?

11. Má sa článok 2 ods. 2 smernice 2009/138/ES o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II) (ďalej len „smernica 2009/138/ES“) v spojení s časťou A bodom 14 prílohy č. 1 tejto smernice vykladať v tom zmysle, že

profesionálny výkon zárobkovej činnosti ručiteľa, pri ktorom ručiaca spoločnosť platí vo všetkých prípadoch nesplnenia celkovú sumu úveru, ktorý si vzal spotrebiteľ ako dlžník, a spotrebiteľ platí odmenu v každej splátke úveru a to nezávisle od nesplácania úveru, predstavuje „poisťovaciu činnosť“ v zmysle uvedenej smernice?

12. V prípade kladnej odpovede na jedenástu otázku Má sa článok 14 ods. 1 smernice 2009/138/ES vykladať v tom zmysle, že

osoba vykonávajúca činnosť uvedenú v jedenástej otázke podlieha povinnosti získať povolenie od vnútroštátnych regulačných orgánov, ktoré sú príslušné pre udeľovanie povolení poisťovniam?

Právne predpisy Európskej únie

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 (smernica o nekalých obchodných praktikách)

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení smernice Rady 87/102/EHS

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/138/ES z 25. novembra 2009 o začatí a vykonávaní poistenia a zaistenia (Solventnosť II)

Vnútroštátne právne predpisy

Graždanski procesualen kodeks (Občiansky súdny poriadok, Bulharsko) – články 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415 a 416

Zakon za potrebitelskija kredit (zákon o spotrebiteľskom úvere, Bulharsko) – články 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28 a 33, ako aj § 2 Dopálnitelni razporedbi (dodatkové ustanovenia)

Zakon za zaštita na potrebitelite (zákon o ochrane spotrebiteľa, Bulharsko) – články 143, 144, 145, 146 a 147, ako aj § 13a Dopálnitelni razporedbi (dodatkové ustanovenia)

Zakon za zadälženjata i dogovorite (zákon o záväzkoch a zmluvách, Bulharsko, ďalej len „ZZZ“) – články 22, 86, 138, 141, 142, 143, 146 a 147

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredelijane razmera na zakonnata lichva po prosročeni parični zadälženia (výnos č. 426 z 18. decembra 2014, ktorým sa stanovuje výška zákonnej úrokovej sadzby pre peňažné dlhy, ktoré neboli splnené včas, Bulharsko) – jediný článok, ako aj § 1 Dopálnitelni razporedbi (dodatkové ustanovenia)

Zakon za sädebnata vlast (zákon o sústave súdov, Bulharsko) – článok 130

Kodeks za zastrahovaneto (zákoník o poisťovníctve, Bulharsko) – články 3, 28 a 29, ako aj príloha 1

Výkladové rozhodnutie Obšto sabranie na graždanskata i targovskata kolegii (Generálne zhromaždenie občianskych a obchodných senátov, Bulharsko, ďalej

len „OSGTK“) Vărchoven kasacionen săd (Najvyšší kasačný súd, Bulharsko) č. 4/2013 z 18. júna 2014

výkladové rozhodnutie OSGTK Najvyššieho kasačného súdu č. 5/2019 z 21. januára 2022

Uznesenie Sofijski gradski săd (Krajský súd Sofia-mesto, Bulharsko) č. 5389 z 1. marca 2019 v odvolacej občianskoprávnej veci č. 2165/2019

Krátke zhrnutie skutkového stavu a konania

- 1 Žalobcom v prvom konaní je D. D. – bulharský štátny príslušník, ktorý dostal úver od nebankovej finančnej inštitúcie. Žalovanou je „Financial Bulgaria“ EOOD – spoločnosť registrovaná v Bulharsku, ktorej hlavnou činnosťou je zabezpečenie dlhov fyzických osôb [v postavení] spotrebiteľov.
- 2 Žalobca tvrdí, že 19. januára 2021 uzavrel zmluvu o pôžičke so spoločnosťou „Easy asset management“ AD (nebankovou finančnou inštitúciou), na základe ktorej mala dostať 1250 BGN. V zmluve bola stanovená RPMN vo výške 41,34 %.
- 3 Článok 4 tejto zmluvy stanovil, že žalobca má poskytnúť zabezpečenie vo forme dvoch fyzických osôb, ktoré si vybral ako ručiteľov, alebo [vo forme] bankovej záruky. Ručiteľia museli mať čistú mzdu najmenej 1 000 BGN, museli byť zamestnaní na dobu neurčitú a nemohli si vziať žiadnu inú pôžičku ani byť ručiteľmi na iných pôžičkách.
- 4 V zmluve o úvere sa neuvádza ustanovenie o dôsledkoch nesplnenia tejto povinnosti zo strany spotrebiteľa.
- 5 V deň poskytnutia úveru (19. januára 2021) uzavrel žalobca so žalovanou, spoločnosťou „Financial Bulgaria“ EOOD (dcérskou spoločnosťou spoločnosti „Easy asset management“ AD), aj zmluvu o zabezpečení ručenia, v ktorej sa žalovaná zaviazala splniť záväzok dlžníka voči pôvodnému veriteľovi, ak to tento bude požadovať. Za prevzatie tohto záväzku mala spoločnosť „Financial Bulgaria“ EOOD dostať odmenu vo výške 500 BGN, splatnú ako príplatok k splátkam úveru priamo pôvodnému veriteľovi, spoločnosti „Easy asset management“ AD.
- 6 Žalobca napadol zmluvu o úvere na vnútroštátnom súde z dôvodu, že poplatok zaplatený za službu ručiteľa nebol zahrnutý a vypočítaný v RPMN. Napadol aj zmluvu o ručení z dôvodu, že v nej stanovená odmena je neprimeraná.
- 7 Žalovaná tvrdí, že žalobca uzavrel zmluvu o ručení dobrovoľne a že neobsahuje žiadne nekalé podmienky.

- 8 Skutkové okolnosti a tvrdenia účastníkov druhého konania (ktorého žalobcom je B. Zh., bulharský štátny príslušník) sú takmer rovnaké ako v prvom konaní; jediným rozdielom je, že zmluvy so žalobcom boli uzavreté 17. januára 2020, čerpaná suma je 2250 BGN, ročná percentuálna miera nákladov je 49 % a odmena ručiteľa je 900 BGN.

Krátke zhrnutie dôvodov podania

Súvislosť s právom Únie a potreba výkladu: k spojeniu medzi zmluvou o úvere a zmluvou o ručení – prvé tri prejudiciálne otázky

- 9 Senát vnútroštátneho súdu by najprv chcel vyjasniť, do akej miery sú zmluvy o úvere uzavreté dlžníkmi v konaniach spojené so zmluvami o ručení, aby mohol posúdiť nekalosť podmienok, ktoré sú v nich obsiahnuté. V danom prípade existuje podozrenie, že zmluvy o ručení boli uzavreté v prvom rade na to, aby sa obišlo obmedzenie uvedené v zákone o spotrebiteľských úveroch, ktoré pre zmluvy o spotrebiteľskom úvere stanovuje maximálnu ročnú percentuálnu mieru nákladov.
- 10 Senát vnútroštátneho súdu musí z úradnej povinnosti skúmať, či sú podmienky tak pôvodnej zmluvy o úvere, ako aj zmluvy o ručení nekalé. Posledná menovaná sa podľa bulharského práva kvalifikuje ako príkazná zmluva podľa článku 280 ZZZ: Budúci ručiteľ na seba berie povinnosť voči pôvodnému veriteľovi, že splní povinnosť dlžníka. To vyplýva z toho, že podľa bulharského práva je zmluva o ručení nezávislá od hlavnej zmluvy o úvere a stranami zmluvy o ručení sú veriteľ a ručiteľ (článok 138 ods. 1 ZZZ). Hlavným záväzkom tejto zmluvy o ručení by tak boli povinnosť ručiť za konkrétnu zmluvu o úvere a cena za poskytnutie tejto finančnej služby, vo vzťahu k čomu nie je možné posúdiť nekalú povahu podmienok podľa článku 4 ods. 2 smernice 93/13. Tento výklad je v súlade s normatívmi Súdneho dvora napríklad v bode 62 rozsudku zo 16. júla 2020 v spojených veciach C 224/19 a C 259/19, Caixabank, a tam uvedenej judikatúre: Keďže ide o zmluvu medzi spotrebiteľom ako dlžníkom a profesionálnym ručiteľom, zmluvné strany nie sú rovnaké ako v zmluve o úvere a ich povinnosti sú rozdielne. Ak nie je dojednané prevzatie ručenia a cena, zmluva nemôže existovať.
- 11 Vzniká však otázka, či je v prípade ako je tento kvalifikovanie zmluvy o ručení ako samostatnej transakcie s iným hlavným predmetom ako je hlavný predmet zmluvy o úvere spôsobilé zaručiť účinnú ochranu spotrebiteľa v zmysle povinnosti členských štátov podľa článku 7 ods. 1 smernice 93/13. V tomto ohľade niet pochyb o tom, že zmluva o ručení bola uzavretá medzi inými stranami ako pôvodná zmluva a obsahuje odlišné práva a povinnosti.
- 12 Je však mnoho dôvodov usudzovať, že obe zmluvy v skutočnosti upravujú jeden jednotný právny vzťah, ktorý má zaistiť zvýšenie dlhov spotrebiteľa ako príjemcu úveru: Podľa podmienok zmluvy o úvere si spotrebiteľ nemôže vybrať ručiteľa

sám – je povinný akceptovať toho, ktorého určí veriteľ, ak si ručiteľa nenašiel sám. Ručiteľ je opäť priamo prepojený s veriteľom, je jeho dcérskou spoločnosťou. Okrem toho boli zmluvy o ručení uzavreté s odmenou, ktorá predstavovala vysoké percento z celkovej sumy úveru, ktorá mala byť vyplatená. Odmena za poskytnutie ručenia sa navyše vypláca v rovnakých termínoch, ako sú splatné splátky úveru a z pohľadu spotrebiteľa sa stáva súčasťou záväzku vyplývajúceho z úverovej zmluvy. Napokon, cena za prevzatie ručenia nie je obsiahnutá v ročnej percentuálnej miere nákladov hlavnej zmluvy o úvere a podstatne zvyšuje jej náklady, porušujúc tak vnútroštátnu právnu úpravu.

- 13 Na druhej strane vzniká aj otázka povahy zmluvy o ručení, ktorá sa síce uzatvára na žiadosť spotrebiteľa, avšak s osobou, ktorú jednostranne vyhľadá pôvodný veriteľ. Obmedzená možnosť voľby spotrebiteľa ho v čase uzavretia zmluvy o úvere v skutočnosti ponecháva v neistote o tom, kto bude ručiteľom, na ktorého bude viazaný a za akých podmienok sa tak stane.
- 14 Vzniká preto otázka, či v prípade existencie takéhoto dvojitého zmluvného vzťahu (zmluva o úvere a zmluva o ručení) možno usudzovať, že obsah zmluvy o ručení je ako celok v rozpore s bodom 1 písm. i) prílohy smernice 93/13. Za týchto okolností – ale len ak sa obe zmluvy budú vykladať ako jeden jednotný zmluvný vzťah – by senát vnútroštátneho súdu mohol usudzovať, že zmluva o ručení ako celok je neplatná, keďže hlavný predmet zmluvy o prevzatí ručenia neurčuje spotrebiteľ, ale spotrebiteľ je nútený akceptovať osobu vybratú pôvodným veriteľom.
- 15 Nejasnosť týkajúca sa osoby ručiteľa by sa však mohla považovať aj za nejednoznačnosť a nejasnosť najprv uzavretej zmluvy o úvere, keďže neexistencia ručiteľa pre túto zmluvu by mohla viesť k neplneniu zmluvy, ak je toto ustanovenie zmluvy platné. Preto je potrebné odpovedať na otázku, či zahrnutie povinnosti uzavrieť zmluvu o ručení s osobou určenou veriteľom do zmluvy o úvere možno v takejto zmluve považovať za nekalú podmienku podľa bodu 1 písm. i), j) a m) prílohy smernice 93/13.

O súvislosti medzi praxou určovania ručiteľa pôvodným veriteľom a nekalosťou zmluvných podmienok – štvrtá a piata prejudiciálna otázka

- 16 Podľa judikatúry Súdneho dvora (body 43 a 44 rozsudku z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C 453/10, ako aj body 48 až 50 rozsudku z 19. septembra 2018, Bankia, C 109/17) zaradenie zmluvnej podmienky do zmluvy na základe uplatnenia nekalej obchodnej praxe v zmysle smernice 2005/29 predstavuje jednu z indícií pri posudzovaní nekalosti v zmysle článku 4 smernice 93/13.
- 17 Podľa názoru senátu vnútroštátneho súdu závisí výška povinností dlžníkov v uvedených konaniach od toho, či títo dlžníci poskytnú veriteľke ručenie. Je pritom nevyhnutné posúdiť, či možno výber ručiteľov zo strany veriteľky, ktorých osoba sa pre spotrebiteľov stáva záväznou, vykladať ako nekalú obchodnú prax v zmysle smernice 2005/29/ES. V tejto súvislosti senát vnútroštátneho

súdu nevyhnutne potrebuje odpoveď na otázku, či je nekalý charakter obchodnej praktiky možné v prejednávanej veci určiť ako agresívny podľa článku 8 smernice 2005/29/ES len na základe druhu právneho úkonu medzi stranami v podobe zmluvy o úvere a stanovených dôsledkov neexistencie ručenia alebo či sa toto posúdenie musí vykonať aj na základe ďalších faktorov.

- 18 Na druhej strane senát vnútroštátneho súdu zastáva názor, že vzhľadom na jednostranný charakter konania o vydanie platobného rozkazu nemá možnosť uplatniť pravidlá komplexného posúdenia existencie nekalej obchodnej praktiky, keďže do konania o platobnom rozkaze ešte nie sú zapojení spotrebiteľia. Podľa normatívov Súdneho dvora v bode 38 rozsudku z 11. mája 2020, Lintner, C 511/17, v jednostrannom konaní ako je konanie o vydanie platobného rozkazu môže súd odmietnuť ochranu zmluvnej strany aj vtedy, keď síce s istotou nezistil, že určitú podmienku treba kvalifikovať ako nekalú v zmysle smernice 93/13, ale má v tomto ohľade odôvodnené pochybnosti. Táto povinnosť vyplýva z požiadavky zabezpečiť účinné prostriedky ochrany spotrebiteľov pred viazanosťou nekalými podmienkami v článku 7 smernice 93/13. V prejednávanej veci sú však odôvodnené pochybnosti súdu, pokiaľ ide o nekalosť zmluvnej podmienky, vyvolané ďalšími odôvodnenými pochybnosťami, a to, že podmienka sa stala súčasťou zmluvy v dôsledku uplatnenia agresívnej obchodnej praktiky podľa článku 8 smernice 2005/29/ES. V dôsledku toho je potrebné vyjasniť, či v tomto prípade môže možná pochybnosť týkajúca sa nekalého charakteru obchodnej praktiky viesť k záveru, že existujú aj oprávnené pochybnosti týkajúce sa nekalosti podmienky podľa článku 4 ods. 1 smernice 93/13.

Účinné uplatnenie lehoty na oslobodenie ručiteľa od jeho povinností voči veriteľovi a spotrebiteľovi – šiesta prejudiciálna otázka

- 19 Vyvstáva tiež otázka týkajúca sa ustálenej vnútroštátnej judikatúry v súvislosti s uplatnením lehoty na oslobodenie ručiteľa od zodpovednosti podľa článku 147 ZZZ. Táto judikatúra ponecháva spotrebiteľa ako príjemcu úveru v neistote o účinkoch zmluvy o spotrebiteľskom úvere v čase jej uzavretia, keď zmluva povinne vyžaduje odplatné ručenie.
- 20 Podľa článku 147 ZZZ povinnosť ručiteľa zaplatiť veriteľovi zaniká, keď veriteľ v lehote šiestich mesiacov odo dňa splatnosti pohľadávky neuplatní svoj nárok voči dlžníkovi. Toto ustanovenie je kogentné. Podľa záväzného vnútroštátneho výkladového rozhodnutia ide o prekluzívnu lehotu: Ak veriteľ neuplatnil svoj nárok voči dlžníkovi, v plnom rozsahu zaniká právny vzťah medzi ním a zmluvným ručiteľom. Platby ručiteľa alebo potvrdenie jeho povinností voči dlžníkovi sú pre účinky tejto lehoty irelevantné, keďže ju súd sleduje z úradnej povinnosti. Nejde o premlčaciu lehotu.
- 21 Niektoré senáty súdov zároveň zastávajú názor, že závery o úplnom zániku ručenia sa môžu uplatňovať na nároky veriteľa voči ručiteľovi, nie však na nároky ručiteľa voči spotrebiteľovi ako dlžníkovi. Na rozdiel od výkladového rozhodnutia zastávajú názor, že skončenie ručenia nepôsobí absolútne, ale sa ho iba ručiteľ

môže dovoľávať. Tento názor vedie k problémom pri uplatňovaní smernice o zmluvách o spotrebiteľskom úvere, najmä článku 15 ods. 2 smernice 2008/48/ES. Senát vnútroštátneho súdu má pochybnosti o tom, že toto ustanovenie možno uplatňovať v prejednávanej veci, keďže vo všetkých konaniach dlžníci popri príslušnej zmluve o spotrebiteľskom úvere uzavreli aj zmluvy o odplatnom prevzatí ručenia, čo podľa názoru senátu vnútroštátneho súdu predstavuje finančnú službu spotrebiteľovi.

- 22 Z týchto dôvodov vzniká otázka, či je článok 15 ods. 2 smernice 2008/48/ES možné uplatňovať v prípadoch, v ktorých ručiteľ nesplnil svoju povinnosť odmietnuť platbu z dôvodu uplynutia lehoty jeho ručenia podľa vnútroštátneho práva s odvolaním sa na zánik ručenia podľa článku 147 ZZZ. Podľa definície článku 3 písm. n) smernice 2008/48/ES je takéto uplatňovanie možné, ak usúdime, že obe zmluvy tvoria jeden celok a navzájom sa financujú, keďže spotrebiteľ platí za ručenie súčasne so splátkami podľa zmluvy o úvere. Ak je toto ustanovenie uplatniteľné aj vo vzťahu k ručiteľovi, treba zodpovedať aj otázku, či sa uplatňuje nielen pokiaľ ide o vzájomné nároky, ktoré by spotrebiteľ mohol uplatniť voči poskytovateľovi služby v rámci zmluvy o poskytovaní služieb, ale aj pokiaľ ide o jeho procesné námietky, napr. odmietnutie zaplataenia regresného nároku osoby, povinnosť ktorej už zanikla.
- 23 Je tiež potrebné preskúmať, či je správom Únie zlučiteľná vnútroštátna judikatúra, podľa ktorej sa ručiteľ môže odvolávať na uplynutie lehoty jeho ručenia podľa článku 147 ZZZ, pretože pôvodný veriteľ svoju pohľadávku zo zmluvy o úvere neuplatnil voči spotrebiteľovi ako dlžníkovi do šiestich mesiacov od posledného termínu splatnosti, avšak dlžník sa na uplynutie tejto lehoty nemôže odvolávať voči ručiteľovi, ktorý zaplatil.
- 24 Aj keby článok 15 ods. 2 smernice 2008/48/ES nemal byť uplatniteľný v prejednávanej veci, treba zodpovedať otázku, či taká vnútroštátna judikatúra nie je v rozpore s článkom 7 smernice 93/13, keďže táto judikatúra dovoľuje profesionálnemu ručiteľovi, aby si v rozpore s bodom 1 písm. b) a c) prílohy k poslednej menovanej smernici sám určil rozsah svojej povinnosti. Ak by sa ručiteľ rozhodol, že voči pôvodnému veriteľovi vznesie námietku, že platbu ručiteľa žiada po uplynutí lehoty podľa článku 147 ZZZ, príjemca úveru ako dlžník by nedlhoval ručiteľovi splátky úveru. Ak to však ručiteľ nenamietne a zaplatí, hoci podľa záväzného výkladového rozhodnutia týkajúceho sa konania o vydanie platobného rozkazu takú povinnosť nemá, spotrebiteľovi ako hlavnému dlžníkovi by zostala jeho povinnosť voči ručiteľovi, keďže podľa vyššie uvedenej judikatúry by sa nemohol odvolávať na uplynutie lehoty ručenia ručiteľa. Prinajmenšom v jednom z konaní tento účinok vyplýva z výslovného ustanovenia zmluvy, ktoré sa zakladá na rozpornom výklade pravidiel o vymožitelnosti tejto lehoty vnútroštátnymi súdmi, ktoré by sa mali opierať o kogentné zákonné ustanovenia (podľa článku 147 ZZZ) o obsahu zmluvy o ručení, ktorých ochrana sa nevzťahuje na spotrebiteľa. Rozporná vnútroštátna judikatúra tak umožňuje ručiteľovi formulovať podmienky zmluvy o ručení, čím je ochrana spotrebiteľa podľa vnútroštátneho práva zbavená svojho potrebného účinku.

- 25 Je preto potrebné zodpovedať otázku, či zásada účinnej ochrany spotrebiteľa pred nekalými podmienkami v zmluve o ručení, ktoré upravujú, ako má podnikateľ, ktorý prevzal povinnosť ručenia, naložiť s výzvou na zaplatenie, ktorú mu pôvodný veriteľ adresoval po uplynutí lehoty ručenia ručiteľa, bráni uplatneniu vnútroštátnej judikatúry, podľa ktorej výlučne samotný ručiteľ môže namietat, že lehota jeho ručenia uplynula.
- 26 Otázku treba zodpovedať aj v kontexte článku 5 smernice 93/13, teda či táto právna úprava pripúšťa, aby sa rozporná vnútroštátna judikatúra o určitej otázke vnútroštátneho práva mohla použiť na nejasný výklad zmluvných podmienok v neprospech spotrebiteľa, ako sa to deje v prejednávanej veci.

Účinky platby za ručenie na určenie RPMN v zmluve o úvere

- 27 Ďalšie tri otázky sú totožné s prejudiciálnymi otázkami predloženými Súdnemu dvoru v ešte nerozhodnutej veci Profi Credit Bulgaria, C 714/22. Týkajú sa povinnosti veriteľa v zmluve o spotrebiteľskom úvere jasne uviesť RPMN v texte zmluvy o úvere, aby nedošlo k zavádzaniu spotrebiteľa. V plnom rozsahu odkazuje na odôvodnenie uvedeného návrhu na začatie prejudiciálneho konania, senát vnútroštátneho súdu vyjadruje pochybnosti o tom, či smernica 2008/48/ES popri uvedení RPMN v texte zmluvy o úvere nevyžaduje aj uvedenie ročnej percentuálnej miery nákladov, ktorá bola správne vypočítaná v súlade s metódou stanovenou v tejto smernici. V tomto prípade sa náklady na zmluvy o ručení, keďže nie sú súčasťou úverových zmlúv, nezohľadňujú pri určovaní RPMN úverových zmlúv. Senát vnútroštátneho súdu si nie je istý, či náklady na prevzatie ručenia nemajú byť súčasťou RPMN, najmä v prípadoch, keď ručiteľa, ktorý vyhlási, že je ochotný zabezpečiť povinnosti dlžníka, vyberá pôvodný veriteľ, ale odmenu mu platí spotrebiteľ. Definícia uvedená v článku 3 písm. g) smernice 2008/48/ES stanovuje, že v RPMN musia byť obsiahnuté aj náklady na doplnkové služby, ak spotrebiteľ musí navyše uzavrieť zmluvu o poskytnutí služieb, aby získal úver alebo aby ho získal za ponúkaných podmienok.
- 28 Pri posudzovaní toho, či sa odmena ručiteľa podľa prepojenej zmluvy s dlžníkom má započítať do RPMN, by mala byť zodpovedaná aj otázka, či a za akých podmienok sa tieto náklady môžu považovať za súčasť RPMN, keď dlžník počas krátkeho obdobia mal možnosť sám navrhnúť ručiteľa. Preto by sa mala zohľadniť aj dobrovoľnosť voľby, najmä so zreteľom na stanovenie ručiteľa, ktoré v konečnom dôsledku závisí predsa len od vôle pôvodného veriteľa, na predpoklady pre súhlas veriteľa s iným ručiteľom, pokiaľ taký existuje, ako aj na obdobie, počas ktorého môže dlžník takéhoto ručiteľa nájsť.
- 29 Okrem toho je potrebné opätovne položiť otázku, či sa nesprávne uvedenie RPMN v zmluve o úvere má považovať za chýbajúci údaj o RPMN, keďže účel informačnej povinnosti – aby spotrebiteľ mohol skutočne porovnať ponuky na trhu úverov – nie je splnený. V nadväznosti na túto otázku vzniká aj otázka, či by postavenie uvedenia nesprávnej RPMN na roveň chýbajúcemu údaju o nej

neviedlo aj k neprimeranosti sankcie stanovenej vo vnútroštátnom práve za jej nesprávny výpočet.

O právnej povahe zmluvy o prevzatí ručenia a jej kvalifikovaní ako poistnej transakcie

- 30 Senát vnútroštátneho súdu má pochybnosti aj o tom, ako sa z hľadiska práva Únie majú správne právne kvalifikovať transakcie, pri ktorých spotrebiteľia dojednávajú, že určitá osoba za úhradu ručí za ich dlhy voči inému veriteľovi, keď sú tieto transakcie vykonávané trvalo a na profesionálnom základe. Senáty Sofijski gradski sád (Krajský súd Sofia-mesto) a Värchoven kasacionen sád (Najvyšší kasačný súd) implicitne vychádzajú z toho, že v takých prípadoch ide o bežné ručiteľské transakcie, ktoré nepodliehajú žiadnym povolovacím pravidlám a mohol by ich uzatvárať ktokoľvek.
- 31 V prípade takýchto transakcií však osoba berie na seba povinnosť v prípade omeškania prevziať zodpovednosť spotrebiteľa ako dlžníka za nesplnenie jeho konkrétnej povinnosti voči veriteľovi, pričom dlžník za túto službu zaplatí odmenu. Tento záväzok sa vyznačuje podobnými hlavnými znakmi ako zmluva o poistení úveru: Zodpovednosť v prípade vzniku budúcej neistej udalosti negatívnej povahy (nesplnenie zmluvy) za úhradu. Z tohto dôvodu potrebuje senát vnútroštátneho súdu výklad, či zmluvy ako tie, ktoré boli s dlžníkmi uzavreté v konaniach o vydanie platobného rozkazu (o prevzatí odplatného ručenia voči ich veriteľom) možno kvalifikovať ako poistné zmluvy. Príslušná smernica 2009/138 nedefinuje obsah poistných zmlúv, avšak takúto definíciu možno nájsť v judikatúre Súdneho dvora, konkrétne v rozsudku z 23. apríla 2015, Van Hove, C 96/14, bod 34: Z poistnej zmluvy vyplýva povinnosť poisťovateľa nahradiť poistenému škodu, ktorá vznikne v dôsledku vzniku možného poistného rizika uvedeného v zmluve, a to za predchádzajúce zaplatenie poistného.
- 32 Vo veciach prejednávaných senátom vnútroštátneho súdu je stanovená taká odmena, ako aj škodová udalosť pre spotrebiteľa ako dlžníka v podobe omeškania s platbou, ale zdá sa, že nie je špecifikované žiadne riziko, ktoré sa zvyčajne označuje ako poistné riziko. Ručiteľ v skutočnosti zabezpečuje každé neplatenie spotrebiteľa, nezávisle od dôvodov, vrátane úmyselného odmietnutia splácať úver. Tým sa uvedená zmluva určitým spôsobom odlišuje od poistnej zmluvy.
- 33 Na druhej strane zmluva o ručení s profesionálnym ručiteľom minimalizuje riziká pre pôvodného dlžníka v prípade škodovej udalosti v podobe nesplatenia úveru a zmluva má odplatný charakter, z dôvodu čoho sa podobá poisteniu. V prejednávanej veci možno zvažiť, či v takom prípade spotrebiteľ, ktorý je hlavným dlžníkom, nevystupuje vo vzťahu k pôvodnému veriteľovi ako poisťiteľ, keď pre neho zabezpečuje ručenie za škodu tým, že ručiteľa odškodní. Z tohto dôvodu by sa malo objasniť, či takáto zmluva môže spadať do rozsahu pojmu „poistná zmluva“ podľa smernice 2009/138/ES a či adekvátne tomu príjemca poistného na základe takejto zmluvy nepodlieha povolovacej povinnosti podľa článku 14 tejto smernice.